

ANNOTATIONES

Nec mora ulla est quin eam uxorem ducam.
 Georg. Fabricius è Palatino legit, quin iam uxora
 rem ducam.

Age me in tuis secundis.

Sententia sumpta est ex hominum uita, si quem ad
 monemus, ne prosperis rebus elatus, ueterem nostri
 memoriam abijciat. Sophocles Oedipo Coloneo,

Ευδαίμονες γένοιθε, καὶ π' εὐπραξίᾳ
 μέμνησθέ μου

Sitis felices, atq; in rebus prosperis
 Memores mei.

Propera, accerise, hinc qui auferant.

In uetere Veneto, & alijs antiquis est, properè,
 quod Georg. Fabricius putat esse uerius. Sic Heaut.
 act. 2. sce. 2. Abi dum tu Dromo illis obuiam properè.
 & Hecy. act. 5. sce. 3. Propere curre ad Pamphilum.

IN EVNUCHVM TERENTII,
 M. Antonij Mureti

ARGUMENTVM.

Cuis quidam Atheniensis filiam, cui Pamphila
 læ, & filium, cui Chremeti nomē erat, habuit.
 ex ijs Pamphilam adhuc infantulam prædones rap-
 tuere è Sunio, & mercatori cuidam Rhodio uendi-
 dere: qui, Rhodum aduectam, meretrici, quā amabat,
 dono dedit. hæc acceptam puellam pari cura ac stu-
 dio, cum Thaide filia cœpit educere: nemo ut esset,
 qui

IN EVNVCH.

qui non utranque ex ipsa genitam esse arbitraretur.
 Thais, quæ grandiuscula erat, cum ad eam ætatem per-
 uenisset, ut uiris placere posset; maternam, ut fit, ui-
 uendi rationem insecuta, cum hospite quodam Athe-
 nas uenit, qui eam postea moriens heredem reliquit.
 interea miles Thraso nomine, ad eam adiecit animū,
 cumq; cum ea per aliquod tempus consueuisset, in
 Cariam profectus est. Thaidis mater per eos dies ui-
 tam cum morte commutauerat: fraterq; ipsius Pam-
 philam uenalem proposuerat, sperans eam, quod &
 formosa esset, & fidibus sciret, præclare à se uendi-
 tum iri. forte accidit, ut eo ipso tēpore Thaidis ama-
 tor miles esset Rhodi: qui, harum omnium rerum in-
 sciis, Pamphilam emit; ut esset, quod amicæ, Athenas
 reuersus, dono daret. Thais, profecto milite, aliam
 conditionem quæsierat, adiunxeratq; sibi Phædriam,
 adolescentem Atheniensem, Lachetis filium. inaudiue-
 rat interim etiam aliquid de Pamphila; iamq; cū frā-
 tre ipsius Chremete aliquoties collocuta, eò peruene-
 rat, ut non dubijs indicatijs intelligeret, sororem illius
 esse, quæ secū in maternis ædibus educata foret. Sum-
 mopere cupiebat igitur occasionem sibi aliquam da-
 ri, qua Pamphilam suis restitueret, eodemq; facto &
 puellam summo afficeret beneficio, & propinquorū
 illius amicitia fortunas constabiliret suas. Redit mi-
 les: sed cum cognosset de amore Phædriæ, puellam se,
 nisi eo repulso, daturum negat. Thais, quid ageret,
 nescire: nam & Phædriam amabat ex animo, & Pam-

D phile

ANNOTATIONES

Phile recipiendæ gratia quiduis sibi faciendum putabat. tandem, cum speraret, se postea facile consiliū suum ei ipsi, cuius animum offenderet, probaturam, Phædriam, ut militi gratificaretur, excludit. postri die accersito ei, atque ægreferenti, tandem se purgat, multisq; precibus ab eo impetrat, ut per biduum, priores partes habere Thrasonem sineret: ubi primū eripuisset puellam, nihil sibi cum illo amplius fore. Phædria, ut huius bidui molestiam æquiore animo ferret, rus sibi abeundum esse statuit: itaque abiens, mandat Parmenoni, ut eunuchum & Aethiopissam ad Thaidem, cui eos emerat, duceret. Pamphilam, cum ex ædibus Thrasonis ad Thaidem deduceretur, conspicatus in uia Phædriæ frater natus minor, Chærea ita eius amore flagrare cœpit, nihil ut pensi haberet, dum ea potiretur: neque prius conquieuit, quàm, eius rei causa, ad Thaidem pro eunucho deductus est. quid plura? Thaidem ad cœnam cum milite profecta, uirgini à Chærea per uim uitium offertur. turbæ undique mirabiles, donec, tota re patefacta, Thais à Lachete infidem & clientelam recipitur, Chærea agnitam Pamphilam ducit uxorem, Thraso diu illusus, tandem in amoris meretricij partem, Gnathonis parasiti opera, admittitur.

ANNOTATIONES.

In inscriptione notatur hanc Comœdiam iterum actã (nam quod in multis libris est, acta secunda, imperitiæ ascribendum) M. Valerio, C. Fannio Coss. An. ab V. C. D X C II. Coss. fuerunt, M. VALERIVS.

M. F.

IN EVNVCH.

M. F. M. N. MESSALLA, C. F. ANNIVS. C.
 F. C. N. STRABO. Gellius lib. 2. cap. 24. refert
 elegans S. C. quod his Coss: factū est, & ad ludos Mo
 galenses, quorū hic mentio, pertinet. pag. 69.
 Si quisquam est, qui placere se studeat bonis.

Aemilius Ferrettus Iurisc. Goueanum suum admo
 nuit, quā plurimis, hic duas distinctas esse uoces:
 sensumq; esse, Si quisquam est, qui suum studium eò re
 ferat, ut bonis potius, quā plurimis placeat, & ta
 men multos non ledat, & c. ut particula potius, subin
 telligatur, quemadmodum in illo Plauti Rudente, Cer
 tum est moriri, quam hunc pati lenonem in me gras
 sari. idq; Græcorum imitatione. Homerus Odys. 17.

Αὐτὸν ἔχοντά σε βούλομαι ἢ πᾶσι μὲν, ἢ τινὶ τῶνδε.
 His te malo frui donis, quā quemlibet horum.

Intelligitur enim ἄλλων, sicut in illo Sophoclis, Aiace,
 Ἐμοὶ πικρὸς τὸ θνήσκω, ἢ κείνοισιν ἄλκυς.

Mihi acerba magis, quā grata mors illis fuit.

Quod item Terentius post singularem infert plu
 ralem, in his poeta hic, id quoq; Græcorum imitatio
 ne factum esse docet Priscianus lib. 17. ubi simile ex
 emplum ex Sophoclis Antigona adducit.

Existimavit esse, sic existimet. Ex glossemate
 alicuius barbari, & inepti magistri irrepserat in
 hūc uersum uox, sciat. id collegi primū ex uetere Ve
 neto, & quatuor manuscriptis: in quibus erat, Existi
 mauit esse, sic existimet, sciat, præsumat. ut, appareret
 primū uerbū Terentij esse, reliqua duo ex eodē fonte

ANNOTATIONES

manasse. Sed & in libro uiri clarissimi Petri Bembi
locus hic totus ita scriptus, uti eum nos emendauimus,
legitur. Hæc Muretus.

Quia læ sit prior.

Sic est in antiquis: in quibusdã legitur, prius: quod
esse in Palatino, monet Georg. Fabr.

Et easdem scribendo male.

Legitur aliter, & eas describendo. quod mihi semper
placuit. Nam Terentius aduersarij dispositionem reprehendit,
ut in exemplo subiecto cognoscitur. Describere autem Latini
uocant interdum quod Grecis est. διατάττειν, id est, ordinare,
collocare. Lysander apud Xenophon. in Oeconomico, πολὺ δὲ
μᾶλλον ἂν γὰρ καὶ τὸ καταμετρήσαντες σοὶ καὶ διατάξαντες
ἐκάστα τούτων. Cicero de Senectute, Tum eum dixisse,
mirari se non modo diligentiam, sed etiam solertiam eius,
à quo essent illa dimensa atq; descripta.

Atq; in Thesauro scripsit.

In Thesauro, id est, in Comœdia hoc nomine inscripta:
quam etiam de Menandro transtulit. nam Menander
Ἰσοκράτῳ non semel à Stobæo citatur. Georg. Fabricius
ex Palatino legit, à thesauro, ut sit genus loquendi simile
illi in Cluentiana, Non modo dicendi ab reo, sed ne surgendi
quidem potestas erat.

Prius unde petitur.

Illic qui petit, est petitor ὁ δῶνον, is unde petitur,
ὁ δῶκον, ὁ μὲν δὲ reus, cuius res agitur. Cicero li. 1.
de

IN EVNVCH.

de Orat. Ut illi unde peteretur, uetus atq; usitata exceptio daretur.

Quæ nunc condonabitur.

Sic plane Interpres, idemq; lex carminis requirit. Genus loquendi antiquum est. Afranius Fratrijs, Id aurum me condonat. Plautus Rudente, Mihi triboliam obeam ne dui, condono te. Sic deniq; Terentius ipse Phorm. act. 5. scen. 8. Argentum, quod habes, condonatus te. Quocirca Glareanus sine causa hac locutione offensus legendum putat, condonabimus.

Act. I. Sce. I. Quid igitur faciam? pag. 71.

Hec è Menandro expressit, ut monuit Interpres. Fuisse autem Chærestрати uerba ad Dauum cognoscitur ex Persio Sat. 5.

Nil prius neq; fortius.

prius pro melius, utilius, antiquius, inquit Charisius. Sic apud Græcos, ἡ βέλτιον καὶ ἡ πρῶτον, πρῶτον τῆ φύσει δοκεῖ. id est, quod melius est, ac honore dignius, uidetur prius esse natura, ut scribit Aristoteles in Categorijs.

Neq; perficies nauiter.

Goueanus & Riuius notarunt legi etiam, pertendes: in quam significationem dixit Heaut. act. 5. scen. 5. Video non licere, ut cœperam, hoc pertendere. Geor. Fabricio bona uidetur lectio, quæ est apud Charisium, neq; pol tendes nauiter. quod tendere, ut ait, nauticum uerbum proprie usurpetur, cum etiam nauiter, auctore Festo, à nauis uelocitate dictum sit.

ANNOTATIONES,
Proin tu, dum est tempus.

Muretus continuatam esse hanc Parmenonis orationem non dubitat: ideoq; interiecta personarum nomina sustulit. Totum locum eleganter expressit Horatius lib. 2. Sermonum, Sat. 3.

Suspersiones, inimicitiae.

Ita Goueanus. In alijs est, suspiciones, secunda producta, ut alibi. pag. 72.

Egone illam? quæ illum? quæ me? quæ non.

Priscianus lib. 17. hanc orationem sic perficit, Egone illam digner aduentu meo, quæ illum preposui mihi? quæ me spreuit? quæ non suscepit heri? Interpres paulo aliter.

Sentiet qui uir siem.

Georg. Fabricius ex Palatino legit, sentiat. & scribit minitanti aptiorem esse modum potentialem, & tempus praesens. Ita Cicero ad Brutum, Sentiat nec Senatui consilium, nec populo R. deesse uirtutem.

Et te ultro accusabis.

Georg. Fabricius legit, accusabit, ut ad Thaidem referatur.

Indignum facinus.

Aliter, o indignum facinus: sed, o, nisi absorbeat, superest, & saepenumero intelligitur.

Viuus uidensq; pereo.

Nonne dictum & prouerbij more, quod est imitatus Lucretius lib. 3. Mortua cui uita est prope iam uiuo atque uidenti. Cicero pro Quinctio, Huic accerbissimum

IN EVNVCH.

bisimum uiuo uidentiꝫ; funus ducitur. Hæc Georg. Fabricius. Bene autem hæc coniunguntur, sicut apud Grecos βλέπων idē est quod ζῶν. Sophocles Aiace,
 Εἰ γὰρ βλέποντος μὴ δυνήθημεν κρατεῖν,
 πάντως θανόντος ἄρξομεν, κ' ἂν μὴ θέλῃς.
 Nam si in nostra potestate haud uiuum habuimus,
 At mortuo, etsi nolis, imperabimus.

Si nequeas paululo, at quanti queas.

Aliter, at quanti queat. sub. fieri. genere loquendi usitato apud Comicos. Quod ut non improbem adducor auctoritate librorum manuscriptorum Prisciani: qui lib. 17. queat habent.

Sed ipsa egreditur.

Legendum consentientibus codicibus, eccia ipsa, uel per σηνί ζησιρ comicam, eccipsa, quomodo eccistam in Aulularia, & eccistam in Curculione apud Plautum. D. autem eliditur, ut apud Lucretium lib. 3. Ut quod alijs cibus est, alijs fuat acre uenenum. Georg. Fabricius. pag. 73.

Thaidis ἡθῶ Menander in prologo fabulae eius nomine inscriptae elegantissimis uersibus expressit, quos Plutarchus in Commentario de audiendis poetis refert hoc modo,

ἔμοι' μὲν δὴ ἄφθε τοιαύτῳ θεά:
 ερασείαν, ὥραιαν δὲ, καὶ πιθανήν ἄμα,
 ἄλικῶσαρ, ἀποκλείδου, αἰτῶσαρ πυκνοῶ,
Μαλενὸς ἐρώσαρ προσωιδμένην δ' αἰεί.

ANNOTATIONES

Talem mihi meretricem fac canas dea:
 Quæ audax sit, & pulchra, & faciat fidem simul,
 Sit iniusta, excludat, petatq; plurima,
 Cum neminem amet, id perpetuo fingat tamen.

Actus 1. Scena 2.

Hem, tun' eras mi Phædria, Qui hic stabas?

In alijs, ehem tune hic eras mi Phædria? quæ Seneca-
 rio conuenire sine elisionibus non possunt. Legitur
 etiam, Quid hic stabas? & in, quid, eliditur d.

Cur non recte introibas. recta, legendum.

Aut quia sum apud te primus.

Sum primus, id est, plurimi fio, & præ ceteris dis-
 tigor. εἰώθασιν οἱ πολλοὶ εὖ ἐνπιμότερον, καὶ
 μάλλον ἀγαπωμένον ὑπ' αὐτῶν, πρῶτον πρὸ
 αὐτοῖς φάσκον εἶναι hoc est, Multitudo consuevit,
 quos maiore in pretio, ac præ ceteris caros habet,
 eos dicere, apud se priores esse, auctore Aristotele.

Vtinam esset mihi Pars æqua amoris

Simile est uotum illud apud Theocritum Idyllio. 12.

Εἰς ὁμοιοὶ πνεύσειαν ἐπ' ἀμφοτέροισιν ἔρωτι
 Νῶϊν. id est. Atq; utinam spirent in utroq; Cupidi-
 nis æstus Aequales.

Ne crucia te obsecro anime mi, mi Phæd.

Sic Interpretem legisse uerba eius arguunt. In alijs,
 in quibus unum, mi, tantum legitur, uersus claudcat:
 quem ut Erasmus perficeret, tete, scripsit: Gouernus,
 discrucia.

M. Iera præ amore exclusit hunc foras.

Georg.

IN EVNVCH.

Georg. Fabricius è manuscriptis, & Interprete legit, exclusisti, quomodo est etiam in uetere Veneto. Apud Priscianum lib. 14. in impressis legitur, exclusisti: sed manuscripti nostri partim, hunc exclusit, partim, hunc excludit, habent. pag. 74.

Proin tu, taceri si vis.

Pronomen, tu, Riuus addidit ex antiquis. In mentioning, Proin, monosyllabum est.

Abreptam è Sunio.

Captam è Sunio, citat M. Tullius epist. 3. lib. 7. Att. ubi Sunium inter δήμοις, id est pagos, seu uicos Atticæ numerat, sicut etiam Strabo facit lib. 9.

Docere, educere, ita uti si esset filia.

Educere, non educare, est in uetere Veneto. idque uersum omnino flagitare, Riuus, Goueanus, Lolgius, Glareanus, & Georg. Fabricius animaduertunt.

Te interea loci cognoui. pag. 75.

Interea loci, ἐν τοῦ ἄνω significat, auctore Prisciano lib. 14. utitur eo Terentius infra act. 2. sce. 2. Heaut. act. 2. scen. 3. & alibi.

Is ubi hancce forma uidet honesta.

In alijs est, Is ubi hanc. sed uersus ita non plane constat, nisi in, ubi, uocalem ultimam non elidas. Goueanus scripsit, Is hanc ubi.

Ac non id metuat, ne, ubi eam.

Pronomen, eam, in uersu necessarium est, sine quo ille corrumpitur.

Cupio aliquos parare amicos.

D 5

Parare,

ANNOTATIONES.

Parare, quod est in omnibus libris uersui nihil officit: est enim primo loco proceleumaticus, & creticus secundo. Riuus tamen, & Georg. Fabricius censent legendum esse, Cupio aliquos parere amicos.

Ego quidquam cum istis factis. pag. 76.

Ego, non, Egon^{us}, uersus requirit: quod Goueanus quoque & Glareanus receperunt. Tibi cum istis factis, id est, tibi, quæ ista facis. Cicero pro Cluentio. Quis cum cum illa superbia atque intolerantia ferre potuisset?

Et istam nunc times, quæ aduecta est.

Quæ abducta est, quod quedam exemplaria habent, non conuenit: miles enim puellam à Caria adueceerat, Thais illam nondum à milite abduxerat, sed abducere cupiebat, & studebat.

Quid te ergo sollicitat?

Sic recte etiam Goueanus: nam, aliud, quod hic ferre additur, in uersu locum non habet.

Nuncubi meam benignitatē sensisti te caluier.

In alijs, Nuncubi meam benignitatem sensisti in te claudier. sed Muretus admonitus à Paulo Manutio, in antiquissimo, optimoque libro Romano aperte legi, Nuncubi meam benignitatem sensisti te caluier? non dubitauit, quin ea uera lectio esset. Est autem caluor antiquum uerbum idem ualēs quod frustror, aut frustra habeo. Plautus, Nam ubi domi sum sola, sopor caluitur manus. Sallustius lib. 3. historiarum, Contra ille calui ratus: calui pro decipi, inquit Prisc. lib. 10. Cas

IN EVNVCH.

ius Iurisc. cap. 233. de uerborum significatione refert
hæc uerba ex duodecim tabulis, Si caluitur, & more
tur, & frustretur. ubi hætenus uulgo legebatur, Si ca
lumnietur. Atq; ut ibi ab imperitis loco motū fuit, ita
& hic. Si istuc crederem sincere.

Sincere nonnulli hic aduerbium accipiunt: alij no
men putant esse neutri generis, ut scribit Charisius
lib. 1. & 2. Merito amo te. P. bene sa. pag. 77.

Georg. Fabricius secutus auctoritatem libri Pala
tini, ex similibus locis Plauti & Terentij, hæc omnia
Thaidi tribuit. Sic enim Plautus Mercatore, O fa
ctum bene, merito te amo. Terentius Adelph. Si uos
tantopere istuc uoltis, fiat. Aes. bene facis, merito te
amo. Dies noctesq; ames me.

Ita est etiã in Goueani libro. Qui legunt, me ames,
tertio loco tribrachyn faciunt, ut uocalis in pronome
mine, me, corripitur non elidatur.

Forſitam hic mihi paruam habeat.

Palatinum, mihi parum habeat fidem. Sic in Phor.
act. 5. scen. 3. Itane parum mihi fidem esse apud te?
Plautus Bacchid. Si pergis parum mihi fidem arbi
trarier. Hæc Georg. Fabricius.

Atque ex aliarum ingenijs nunc.

Verba sunt Turpilij Demetrio à Nonio citata, Nũc
me ex aliorum ingenijs iudicat, intercapedo quorum
amicitias leuat. Obseruauit hoc Georg. Fabricius, &
P. Victorius Variarũ lect. li. 21. cap. 4.

Act. 2. Sc. 1.

Ita fac ut iulsi.

pag. 78.

Magna

ANNOTATIONES

Magna uarietas est iudiciorum in distinguendis huius scene uersibus. In plerisque hic legitur, Fac ita, ut iussi. & sic erunt duo primi uersus trochaici octonarij, prior acatalectus, posterior catalecticus. Muretus & Goueanus eos iambicos octonarios acatalectos faciunt, extrema prioris relata ad initium alterius.

Ah rogitare.

Versus est iambicus senarius: alij quaternarium faciunt, & utinam, cum sequenti iungunt: uerum in quaternario syllaba superest.

Hoc quàm peribit.

Versus est octonarius iambicus. Aliter legitur, Quàm hoc peribit, estq; trochaicus octonarius catalecticus.

pag. 79.

Munus nostrum ornato uerbis.

Cicero de offic. 2. Neq; enim uerbis auget suum munus, si quo forte fungitur: sed etiam extenuat. Quod poteris, Helenius Acron, auctore Charisio, interpretatur, in quantum poteris. Priscianus lib. 18. scribit, quod poteris, dictum pro ut poteris, quantum poteris: sicut Attici dicunt, ὅ, τι δύνασαι. Xenophon Oeconomico, καὶ αὐτὸς δὲ ὅ, τι δύνασαι, σωφρονεῖς εἰς ταῦτα διδάσκω. Atq; adeo ipse in his docendo, quod potes iuuat.

Memini, tametsi nullus moneas.

Georg. Fabricius monet in antiquis esse, Au memini. Ceterum ultima syllaba huius uersus initium est sequentis, ut hic sit octonarius iambicus, sequens trochaicus

IN EVNVCH.

chaicus, uterq; acatalectus.

Aut mox noctu te adiget horsum

Adiget, rectius legitur, quàm adigent: quod memi-
ni me ex Adriano Turnebo, cui multa debeo, Lutetiæ
in publica lectione audiuisse. Neq; enim hic de som-
nijs, sed de uigilia agi, ea quæ sequuntur apertissime
demonstrant. Insomniam autem pro uigilia sæpe di-
xisse Pacuuium & Ennium, locuples testis est Serui-
us. Cæcilius Plotio, Consequitur comes insomnia: ea
porro insaniam affert. Hoc refertur à Nonio.

Ingratijs ut dormiam.

Ingratijs postulat uersus, qui est iambicus octona-
rius acatalectus. in quo primo loco est proceleuma-
ticus: id quod alij non attenderunt: quorum nonnul-
li trochaicum faciunt, alij deesse aliquid putant,
alij ordinem commutant. Nec me mouet quod ingras-
tis sit in antiquis. nam etiam Heaut. act. 3. scen. 1. eor-
dem modo est in illis, ubi tamen uersus ingratijs fla-
gitat. ut apud Plautum Casina, Vobis inuitis atq; am-
borum ingratijs. & Cistellaria, Nunc mihi bonæ ne-
cessum' st esse ingratijs. Est autem ingratijs, grauatè.
præter uoluntatem, illibenter. Cicero Verrina. 6. Re-
ticebunt quæ poterunt, libenter: dicent quæ necesse
erit, ingratijs.

Hoc plus facies. Ph. ah nil dicis.

Sunt qui tradant, hoc plus facies, græcè esse $\omega\lambda\epsilon\sigma\tau\epsilon\sigma$
 $\omicron\nu\epsilon\kappa\tau\acute{\eta}\sigma\epsilon\iota\varsigma$. sed cur non $\omega\lambda\epsilon\sigma\tau\epsilon\sigma\ \omega\delta\iota\kappa\acute{\eta}\sigma\epsilon\iota\varsigma$? Philemo,
ut est apud Stobæum, monens lacrymas nihil pro-
desse,

ANNOTATIONES

desse, inquit.

τί δὲ ποιεῖς πλεον; οὐδὲν. ἢ λύπη δ' ἔχει.

ὡσπερ τὸ δένδρον ἴσως, καρπὸν δ' ἀκρυσσόμεν.

Sed quid facis plus? nihil. habet etenim dolor,

Non secus atq; arbor hæc, lacrymas fructum suum.

Quod deinde in alijs additur, Abi sis, non est in uere Veneto: cuius fidem Muretus plerunq; sequitur. eoq; omisso uersus melius constat.

Hoc nemo fuit minus ineptus.

Minus ineptus, pro prudentior, inquit Priscianus lib. 3. & lib. 18. ubi in impressis ex ingenio scripserunt, ἐν ἀρχῇ in principio. & δὲ ἑὶς ἀκρότατος &c. In antiquo Corbeicensi est, Thucydides in principio, καὶ οὐχ ἡτῆρον λέγουσι ἢ ὅτι οἱ νεοσώται. ἀντὶ τῆς καὶ μάλλον ἐλήσειον. Terent. in Eunus. Hoc nemo fuit minus ineptus: pro magis prudens. Confert enim diligens Grammaticus hunc locum cum illo Thucydidis qui initio historiae legitur, ubi & χ ἡτῆρον pro μάλλον seu ut Scholiastes notat, ἀντὶ τῆς λίαν usurpatur.

Scē. 2. Conueni hodie adueniens. pag. 81.

Conuenire hic, auctore Nonio, significat, obuiam fieri. Sic in Andria act. 2. scē. 2. Etiam puerum inde abiens conueni Chremis. Hoc propter Interpretem admonendum putavi.

Itidem patria qui abligurrierat bona.

Recte hoc uerbum duplicata consonante à Mureto hic scriptum est, sicut etiam act. 5. scē. 4. simplex, ligurriunt. Nam P. Victorius in doctissimis suis Annotationibus

IN EVNVCH.

notationibus in Varronem de re rustica lib. 3. capite
16. notat hoc uerbum duo rr habere in optimis exem
plaribus non solū Varronis, uerum etiā Terentij.

Hem quo redactus sum.

Versus est Iambicus octonarius acatalectus. In alijs,
in quibus, hem, præcedentem uersum claudit, est tro
chaicus catalecticus.

Viden' me ex eodem ortum loco?

Glareanus putat legendum, uide, sed, si creticum re
cipias quinto loco, uersus bene constat.

Qui color, nitor, uestitus, quæ habi,

Sunt qui legant, Qui color, nitor, qui uestitus. Con
stabit etiam trochaicus catalecticus, si in, quæ habitus
do, nulla fiat elisio.

Atego infelix neq; ridiculus esse.

Ridiculus est γελοιοποιός qui risum captat: qua
lis est in Plauti Captiuis Ergasilus, et in Xenophon
tis Conuiuio Philippus: quorum hic, πρόσθερ μὲν
γὰρ τούτῳ ἕνεκα ἐκαλούμην ὡδὶ τὰ δειπνα, ἵνα
ἰνφραὶ νοιντο οἱ ζωόντες δὲ ἐμὲ γελῶντες, id est
Antea hac de causa ad conuiuia uocabar, ut conuiuæ
me ridendo letitia perfunderentur. Ille, Neq; ridicu
los iā teruncij faciunt, sese omnes amant. pag. 82.

Is quæstus nunc est multo uberrimus.

Menander πρὸς τὴν δ' ὁ κόλαξ ἄεισα πόντων id
est, Cum adulate agitur nunc omniū optime, seu ut
Geo. Fab. uertit, Quæstus parasiti primū uberrimus.

Interea loci ad macellum ubi aduenimus.

Lolgius

ANNOTATIONES

Lolgius, & alij quidam, uenimus, legunt: Gouedanus, aduentamus. Vtriusq; lectionis meminit Riuus.

Concurrunt læti mi obuiam.

Magna uarietas in his duobus uersibus est. Muretus rationem secutus, uerba sic collocauit, ut sint duo iambici octonarij acatalecti. Cicero lib. I. de off. Minimeq; artes probandæ, quæ ministræ sunt uoluptatum, Cetarij, lanij, coqui, fartores, piscatores, ut ait Terentius.

Vt sibi liceret discere id de me.

Sic Plautus pœnulo, De te quidem hæc didici omnia.

Si potis est.

Sic in uetere Veneto, & alijs. In Phormione act. 2. scen. 2. Si tibi placere potis est, mihi ut respondeas. In quibusdam est, Si pote.

Viden' ossum, & cibus quid faciat.

Cum P. Bembus uir cum magna literarum intelligentia, & fidei plenus testatum reliquerit, in suo antiquissimo libro legi, Viden' ossum; recte Muretus fecit, qui hoc recepit; male illi, qui tanti uiri auctoritatem aspernati sunt. At Probus & Palemon non probant. Scio. sed num ideo negant à ueteribus usurpatum esse. Ne Charisius quidem id probat: & tamen eo Gellium lib. 33. usum esse refert: sicut Priscianus Pacuuium & Accium. Est autem hic denominatio, in qua subiectum pro adiuncto usurpatur, ossum, pro carne, quæ ossi adheret & propinqua est: eam uero
suauiorems

IN EVNVCH.

suaviorem esse. Græcus etiam Poeta affirmavit, cuius
hic uersus legitur apud Athenæum,

Ἐπὶ προσὸς ὀσοῦν φασι κρέας εἶν' ἄλυκον.

Adhærens ossi est dulcior, ut aiunt, caro. Plura Vē
torius Variarum lectionum lib. 7. cap. 12.

Sed Parmenonem ante ostium Thaidis tristem
video.

pagina 83.

Versum non constare, omnes, ut opinor, uident. ego
uerebar, ne Terentius scripsisset, ante ostium meretri
cis: posteaq; ad nomen, meretricis, apposita esset
glossa, Thaidis: quæ deinde irrepsisset in uersum. Hæc
Muretus.

Hic hoc munere arbitrantur.

Ita esse in manuscriptis testatur Georg. Fabricius.
Sed Priscianus lib. 12. scribit Terentium hic nomina
tium pluralem, hisce, protulisse. qui etiã apud Platu
tū Captiuus & Milite inuenitur. Interpres legit, Isce
& addit uetuste dictū, pro is: ut quidem est in libro
ueteri. Nec sursum deorsum cursites.

Rursum pro sursum operarum negligentia irreps
sit, qui pro litera, s, uicinam sumpserunt. Cursitare
sursum deorsum, Menandro est, ἕρ' εὐφραδα ἄνω καὶ
τώ. Sic enim ille.

ὦ μὲν ἔγωγε τῶν πλοσίσσων φανίαι,
οἷς μὴ εἰ δανείζεσθαι πρόσεστι, εἰ στένφμ,
τὰς νύκτας, οὐδὲ σρεφομένωσ' ἄνω καὶ τώ
οἶμαι λέγφμ. Versus hi ita recte leguntur in

E Plutarcho

ANNOTATIONES

Plutarchi libris, non modo impressis uerumetiam manuscriptoris duobus, τῶν ἐπιθρημῶν. nam apud Stobaeum cap. 95 mendose est. ἤρεφον μέγας ἀννύηται. Nos ita uertimus:

Putabam diuites, o Phania, scenore
Nihil qui sumunt, noctu haud ingemiscere,
Neq; sursum deorsum cursitando dicere,
Eheu mihi.

Tu profectus alio fueras.

Lolgius, & quidam alij, profecturus, male, ut notauit Riuus. Nam, profectus alio fueras, est, alio proficis ei, institueras, uel, ut alio peruenires iter ingressus eras. Plautus Aulul. Nunc quò profectus sum ibo. Liuius lib. 35. Quintius, quò profectus erat, Demetriadem contendit. Hæc Riuus.

Tum tu igitur paulum da mihi operæ.

In nonnullis antiquis est, paululum, atq; ita, mihi, totum eliditur. In fine uersus legendum, fac ut admittar.

pag. 84.

Qui mihi nunc uno digitulo fores aperis.
Versus hic non constat: Constabit autem, si legas hoc modo:

Qui mihi nunc uno digitulo forem aperis fortunatus,
Næ tu istam faxo. &c. Hæc Muret. Goue. scripsit.
Qui mihi nunc uno digitulo fores fortunatum aperis.

Glareanus ita legendum censet,

Qui mihi aperis nunc fores uno digitulo fortunatus.
Nequis internuntius clam à milite ad istam.

GENEALOGIA

IN EVNVCH.

Goueanus, cursitet ad istam, ut uersus sit catalecticus, similis reliquis, eliso, s, in internuntius. Tu uide ne Terentius scriptum reliquerit, cursitet.

Miror qui ex Piræo abierit.

Aliter, quid ex Piræo, in quo, d. eliditur. Piræo integrum est, quod per $\sigma\omega\upsilon\acute{\iota}$ $\zeta\eta\omicron\tau\upsilon$ in tres syllabas contrahitur.

Scena. 3.

Quam insistam viam. pag. 85.

Sic Virgilius Georg. 3. iam uitulos hortare, uiamq; insiste domandi. Seruius in illud Aen. 6. sceleratum insistere limen, notat nos dicere, insisto illā rem, non illi rei. Interpres agnoscit hic etiam, qua uia.

Deleo omnes dehinc ex animo mulieres. Cicero pro Sex. Roscio, Deleatis ex animo suo suspicionem omnem, metumq; tollatis.

Ecce autem alterum.

Laurentius Valla lib. 2. cap. 15. uult hic scribens dum esse, alter, non, alterum. sed uersus reclamatur, ne dicam, alterum, esse in libris antiquis. quod Georg. Fabricius monet, & locum pluribus explicat.

De amore nescio quid loquitur.

Versus est octonarius Iambicus, similis superioribus. In alijs est, Nescio quid de amore loquitur, ut sit trochaicus catalecticus.

Ludum iocumq; dices fuisse illum alterum.

Ludus iocusq; prouerbialiter dicitur de re abiecta, & parui pretij, quæ contemni ac ludibrio haberi possit. Linius lib. 28. Næ tibi P. Corneli, cum

ANNOTATIONES

ex alto Africam conspexeris, ludus & iocus fuisse Hispaniae tuae uidebuntur. Cicero pro Flacco, Graecorum fidem in testimonijs eleuans, Quibus, inquit, ius iurandum iocus est: testimonium ludus. Demosthenes cum idem significare uellet, ὕθλορ καὶ φλυαρίων dixit, ut docet. P. Victorius.

Quid tu es tristi? quidue alacris?

Aliter, quidue es alacris? Sed uersus omnes has uoculas non admittit.

Amo. P. ehem.

pag. 86.

Aliter, hem, & ultima uocalis in, amo, nō eliditur. Interpres etiam, em, sine aspiratione agnoscit: quae particula in libris antiquis saepe reperitur. Sic in Adelphis, act. 5. sce. 2. in Politiani Terentio, ut P. Victorius testatur, legitur, Em tibi, rescuiit omnem rem. Glareanus hic, quid Interpres uellet, non attendit.

Cum in cellulam ad te patris penum.

Sic legitur apud Priscianum lib. 5. & 15. in omnibus libris antiquis. eodemq; modo esse in omnibus ueteribus Terentij exemplaribus, scribit Muretus. Plautus Pseud. Nisi mihi annuus penus hic ab amatoribus congeritur.

Siue adeo digna res est, ubi tu neruos.

Parmenonis haec uerba sunt in Palatino, atq; uulgatis. Mihi rectius ex Charea persona legi uidetur. Meminit utriusq; Interpres. Georg. Fabric.

Quas matres itudent Demilsis humeris esse.

De hoc studio Atticarum matronarum quaedam

lecta

IN EVNUCH.

lectu digna obseruauit P. Victorius Variarum lect.
lib. 2. cap. 6.

ut gracile sient.

Ita esse in Palatino, scribit Georg. Fabricius: &
Ruius notauit, Probum scribere, Terentium nouè di
xisse, ut gracile sient, à nominatiuo singulari hæc
gracila. Lucilius Satyrarum lib: 8.

Quod gracila est pernix, quod pectore puro,
Quod puero similis.

Si qua est habitior.

Ex Interprete cognoscitur, fuisse, qui legerent, ha
bilitior, quod ille improbat. Habitior, id est, pinguior,
inquit Sex. Pompeius apud Plautum Epid. co est, Cor
pulentior uidere, atq; agilior.

Corpus solidum.

Corpus solidum est, quod propter uigorem, optis
mamq; nature & uiriū constitutionem amatori pla
cere posset. Lucilius 29.

Hic corpus solidum iuuenes, hic stare papillas

Pectore marmoreo. Hæc Georg. Fabricius.

P. Victorius arbitratur solidū hic idem ualere quod
Græci πυκνὸν uocant. Vnde bonum corporis habi
tum definiētes dicebant esse, πυκνότητα σαρκός.

Anni. C. sedecim.

Aliter, Anni? C. anni? sedecim. sed ita syllaba in
uersu redundat. & in uetere Veneto uox, anni, semel
tantum ponitur.

Hanc tu mihi ui, clam, precario.

E 3

Senarius

ANNOTTATIONES

Senarius est cum eo qui sequitur, estq; hoc modo scriptus etiam à Goueano. In alijs, in quibus legitur, uel ui, uel clam, uel precario: uersus prorsus iacet, quem ut Glareanus restitueret, Parmeno, addidit. Apud Priscianum lib. 15. legitur, etiam in antiquis, Seu ui, seu clam, seu precario. Vi, clam, precario, uerba sunt solemnia in Prætorum interdictis, ut cognoscitur in Pandectis li. 43. ubi à Iurisconsultis explicantur. Utitur Cicero pro Cæcina.

Qua ratione amisisti.

Amisisti recte Muretus, ut sit iambicus octonarius catale. ut superior. Nam qui, id equidem, ad huius uersus finem apponunt, ij in sequentibus Senarijs hærent: in quorum numero est Glareanus. Ex Interpretibus tamen sunt qui, amisisti, agnoscant. pag. 87.

P. Quid hoc est sceleris? C. Perij.

Georg. Fabricius ex Interprete, & emendatis exemplaribus, hæc omnia Chærcæ tribuit.

Liquet mihi deierare.

Hoc est, liquido iurare possum. de quo in Andria

δικαίως ὁμῶσαι Græcè id dici arbitror. Menander.

ὄρκον δὲ φεῦ γε, καὶν δικαίωσιν ὀμνύης

Fuge iurandum, etsi iurare liquido queas.

Sex septem prorsum non uidisse proxumis.

Ita esse in antiquo & integro Prisciani libro, qui Corbeia fuit, lib. 18. liquido iurare possum. Recte igitur, particulam, uel, quæ hic uulgo additur, Erasmus, Rivius, Georg. Fabricius, & docti omnes reiecerunt:

quare

IN EVNVCH:

quam uersus quoq; spernit.

In noitram hanc plateam.

sic etiam Goueanus. In alijs est, In hanc nostram:
quod cum uersus non pateretur, Erasmus notauit,
hanc, redundare in metro.

Ipsa est scilicet.

Tu cum Bembo lege, ipsa est, ilicet. eo magis quod
Georg. Fabricius idem probat.

O Parmeno mi, nostin? pag. 88.

Aliter, Eho Parmenoni, atq; ita citatur à Priscia-
no lib. 13. & Agrætius, Eho inquit, aduerbium inter-
rogantis est. Terent. Eho Parmeno nostin? Lolgius ta-
men & Goueanus, O Parmeno, scripserunt.

Huc deducta est ad Thaidem.

Vulgo legitur, ad Thaidem meretricem. Sed pos-
sibilem uocem è glossemate irrepisse, uel inde co-
gnoscitur, quod, si ita legas, uersus neq; Iambicus,
neq; trochaicus esse possit.

Tum magis id dicas.

Sic est in omnibus emendatis libris. Glareanus ait.
legi in quibusdam, Tum magis dicas, ut eliso, s, in ma-
gis, sit trochaicus.

Homo quatietur certe cum dono foras.

Quatietur, id est excludetur, ut Nonius interpre-
tatur, apud quem male legitur, Nimirum homo qua-
tietur.

Obsecro te hercle.

Aliter, Obsecro hercle, utrūq; recte. Sed si, te addatur
uersus poterit esse iambicus octonarius, sicut et sequēs.

ANNOTATIONES

in quo Muretus adiutabo legit: secus enim esset trochaicus. Hecyra. His onera adiuta.

Pro illo te deducam.

pag. 89.

Sic legit etiam Goueanus, atq; ita paulo ante locutus est ipse Terentius. Aliter legitur, ducam: quod non ita conuenit, nisi, pro, corripias, non elidas.

Facile ut te pro Eunucho probes.

Ita hūc locum Goueanus iam pridem restituerat; ut mirer cur alij id neglexerint: cum praesertim non solum uersus ita postulet, uerū etiam oratio. Sic enim Cicero hoc imitatus est, Ver. 7. Cum uulgo loquerentur suppositum in eius locum; quem pro illo probare uelles.

Dixisti pulchre.

In alijs, Dixti: sed, dixisti, uersus requirit, idq; Glaucanus probat.

Abduc, duc, quantum potes,

Legitur in uetustis, quantum potest. quod cum omnibus personis coniungi probat hic Georg. Fabric. Cicero Verrina. I. Dum tuas iniurias, id quod non potest, persequi conaris.

pag. 90.

Vide, ne nimium calidum hoc sit.

Callidum, quod Interpres probat, in uersu locum non habet. Quemadmodū autem Graecis θερμὸν idē est quod τολμηρὸν & ἐνκίνητον, id est, audax, praecipuus & temerarium, ut docet Erasmus in Chiliadibus, sic latinis, calidum, accipitur. Cicero. lib. I. de Offic. Reperias multos, quibus periculosa & calida consilia quietis cogitationibus splendidiora & maiora uide

ant. 147

IN EVNVCH.

antur. Nam etsi in emendatissimis etiam libris, *callis* da, scriptum sit: tamen ex Nonio cognoscitur, *calida*, legendum esse. Is enim, cum uellet docere, *calidum* esse ferox & inconsultum, illum locum citat.

Flagitium facimus.

Georg. Fabricius ex libro antiquo legit, *flagitium*, *facinus*.

Quæ nos nostramq; adolescētiam habent des.

Si legas, *despectam*, cōstat uersus, inquit Erasmus. Legit ita Goueanus, idemq; probat Bembus. Sed uersus constat, etiamsi, *despicatam*, legas, cum secundo loco sit creticus, ut recte notauit Georg. Fabricius. Quare à libris non est discedendum. Plautus *Casina*, Vir me habet pessumis *despicatam* modis.

Aequum est fieri, ut à me ludatur.

Aliter, *ludatur*, ut ad omnes meretrices referatur. Sed Georg. Fabricio magis placet, *ludatur*.

Quid istuc?

Lege, *Quid istic?* quo Terentium frequenter uti in confirmatione Priscianus ait lib. 15. ubi etsi impressi uariant, antiqui tamē sine ulla uarietate, *Quid istic*, habent.

Si certum est facere, faciam.

Interpres non *faciam*, sed, *facias*, legit: sed non uideo, cur prima persona damnari possit.

P. Nunquam defugiam auctoritatem. sequere.

C. diuortant bene.

Defugere auctoritatem, quid sit, uideo etiam ab eru-

E S ditis

ANNOTATIONES

ditis hominibus ignorari, ualet autē, cum ipse rei auctus faciundae auctor fueris, eiusq; euentum in te receperis, id inficiari postea, & frateri nolle, eam auctore te factam. liquido constare hoc, propositis exemplis, potest. Plautus.

Suspende, uinci, uerbera: auctor sum, sino.

M. Si auctoritatem postea defugeris;

Vbi dissolutus tu sies, ego pendeam.

Hoc enim significat: si tu postea inficiari uolueris, te harum mihi rerum auctore fuisse. Cicero pro Sylla itaque attēde iam Torquate, quam ego nō defugiam auctoritatem consulatus mei. id est, quam non recussem, quominus ea, quae me consule, in opprimēda coniuratione gesta sunt, ea me auctore omnia gesta esse dicantur. haec illius orationis cum sit uis, puto, hoc quoque loco, illud, Nunquam defugiam auctoritatē, non à Parmenone, sed à Chærea dici, personarumq; nomina ita distingui oportere.

P. iubes ne? C. iubeo, cogo, atque impero.

Nunquam defugiam auctoritatem. P. Sequere, di uortant bene.

Vt interroganti seruo, ita respondeat Chærea: Ego uero iubeo, cogo atque impero: neque unquam recusabo, quominus tu, quicquid huius factum erit, auctore atque impulsore me factum esse dicas. tum seruus: sequere, inquit, di uortant bene. nam haec quoque postrema uerba non tam Chæreae cupido ac confidenti conueniunt, quam seruo dubio animi, & inceptio-

IN EVNVCH.

tam periculosa euentum extimescenti.

Actus 3. Scen. 1. Ingenteis. pag. 91.

Satis, inquit Cicero in Lelio, erat respondere, magnas: ingentes, inquit. & Donatus in lib. 6. Aened. Ille si diceret magnas, qui interrogabatur, non promerebatur patronum, cui placere cupiebat: sed ait, ingentes, ut aestimationem audientis assentationem superaret.

Qui habet salem, qui in te est.

Antea, quod in te est. Sed fieri nullo modo potest, quin aut legendum sit, salem qui, (quomodo & libri veteres habent, & Priscianus legit) aut certe, sale quod. neutro enim genere sale, recto casu, apud veteres dicebatur: cuius rei praeter ceteros auctor est Charisius. Haec Muretus. Georg. Fabricius exemplis probat etiam recte dici, qui habet salem, quod in te est.

Gestare.

Aliter, gestire: sed, gestare, est in antiquissimis, idq; probat Bembus. Eodem modo legisse Interpretem ex illius uerbis colligo.

pag. 92.

Imo sic homo Est perpaucorum hominum.

Verbum, est, ita collocatum, uersui melius non conuenit. Charisius li. 2. Sic pro ita. Terent. in Eunucho, Imo sic homo est perpaucorum hominum, id est, τῶν πενυρῶν ἀνθρώπων.

Ego non flocci pendere.

Negatio tollenda, quae abest à libris uetustis, ut notat Georg. Fabricius. Tertio loco est tribrachys, non elisa, m, litera.

Quo

ANNOTATIONES

Quo pacto Rhodium tetigerim.

Tangere hic est ledere. sicut apud Græcos
ἄπειθα. Φαμίλι δ' ἐνίοτε τὸν λυποῦται ἄπειθα
ἡμῶν, inquit Aristoteles lib. 1. de ortu & interitu.
Dicimus interdum, cum nos tangere, qui molestus
est, & ledit.

Nunquid tibi dixi?

Georg. Fabricius notat, in uetustis omnibus legi
Nunquam tibi dixi?

Cæpit ad id alludere.

Ita citat etiam Priscianus lib. 18.

Quid ais, inquam, homo impudens.

Rivius emendavit, Quid agis. atque ita scripsit
etiam Goueanus.

Lepus tute es, & pulpamentum quæris.

Vopiscus in Numeriano. Ipsi deniq; Comici pleo
runq; sic milites inducunt, ut eos faciant uetera die
sta usurpare. Nam &, Lepus tute es & pulpameno
tum quæris, Liuij Andronici dictum est. pag. 93.

G. Doler dictum imprudenti adolescenti.

In alijs hæc male Thrasoni tribuuntur, cū à parasito
dicantur, ut Interpretes aperte indicant: id quod Lol
gius & Goueanus etiam animaduenterunt.

Quod eam me amare suspicatus.

Aliter, suspicata est.

Vbi nominabit Phædriam.

Cicero epist. 9. lib. 1. Fam. Sed tamen defendendi
Vatinijs fuit etiam ille stimulus, de quo iniudicio, cum
illum

ANNOTATIONES

illum defenderem, dixi me facere quiddam, quod in
Eunucho parasitus suaderet militi: Vbi nominabit
Phædriam. &c.

Comestatum intrmittamus.

Aliter, Intrmittamus comestatum: ut prima syl-
laba huius uersus, ab ultima superioris absorbeatur.
Politianus ex Bembi libro, commissatum, scripsit:
quomodo esse etiam in Mediceo antiquissimo testat-
ur P. Victorius.

Par pro pari referto, quod eam remordeat.

Miror cur Georg. Fabricius maluerit hic lectio-
nem ab alijs excogitatam, quam libri Palatini scri-
pturam sequi. Primus uersum hunc ex uetustissimo
codice Epist. Ciceronis restituit Paulus Manutius. P.
Victorius etiam testatur in Mediceo codice legi, Par
pro pari eandemq; scripturam inuenit in uetusto ex-
emplari Terentij, quod in diui Marci Florentiæ est:
quare, inquit Victorius, quamuis alij aliter emenda-
rint, hanc ueram esse puto Terentiani carminis res-
titationem. Genus loquerdi me nihil offendit, qui
scio, præpositionem pro, ut apud Grecos αὐτὶ in
reuerentatione passim usurpari. In eodem uersu Aemi-
lius Ferrettus, pro, mordeat, reposuit remordeat:
quod Riuus quoq; in libris antiquis inuenit: nec ali-
ter legit Seruius in 1. Acneid.

Scena 2. Ehem Parmeno. pag. 94.

Aliter, hem Parmeno. Sed illud uerum est.

Bene fecisti hodie itura.

Aliter

ANNOTATIONES

Aliter, Bene pol fecisti, quod Riuus recepit, qui hodie in duas syllabas contrahit: sed potest quarto loco esse creticus.

pag. 95.

Hem eunuchum tibi.

Georg. Fabricius notat in Palatino esse, em, sine aspiratione. de qua uoce nos diximus ad pag. 86.

Fac periculum in literis, Fac in palæstra.

Cherea est liber adolescens, qui ex instituto Atheniensem his artibus informatus est, quibus fere ciues Athenienses suos liberos imbuebant. Sic enim Aristoteles li. 8. πολιτικῶν. ἐστὶ δὲ τὴν τετραχέδον, ἢ παιδὲν φησὶ ὠθεῖσιν, γράμματά, καὶ γυμναστικὴν, καὶ μουσικὴν, καὶ τέταρτον ἐνίοι γραφικὴν.

Quatuor fere sunt, quibus pueros instituere solent, literæ, palæstra, musica, & quarta, quæ à nonnullis additur, pictura.

Quem esse ego puto infra omnes infimos.

Huius uersus uerba in diuersis libris uariè collocata sine mutatione sententiæ inueniuntur. Quomodo Riuus ea ex libris antiquis collocauit, ita leguntur apud Priscianum lib. 14.

E flamma te petere cibum.

Interpres notat antiquum esse, Cibum è flamma petere. Dicebatur uulgo de mendicis infimisq; hominibus. Vnde manauerit, querit Victorius Variarum lect. lib. 21. cap. 9.

Domini similis es.

pag. 96.

Ita citat aliquoties Priscianus. Quare domino, in quibus

IN EVNVCH.

quibusdam hic mendose legitur, quamvis utrunq; sit
usitatum. Ut sint domi parata omnia.

Interpretes absq; uerbo, omnia, legunt, ut sint do-
mi parata. atq; ita esse in manuscriptis testatur Ri-
uius. Plautus tamen in *Asinaria* dixit, Quantum po-
test, parata fac sint omnia. Cicero epist. 20. lib. 14.
Fam. Ibi fac sint omnia parata. Georg. Fabric.

See. 3. Ait rem diuinam fecisse. pag. 97.

Ruius pronomen, se, recte sustulit: Goueanus ma-
le, facere se, scripsit. Rem diuinam facere, & sacrifici-
care idem significant. L. Plautum in initio *Rudent.*

Misit porro orare.

Misit orare, pro, misit, qui uel quæ oraret. Cicero
Verr. 2. Ut is quoq; domum mitteret, qui uxori suæ
nuntiarent. Sic enim legendum, non, ut is quoq; do-
mum pueros mitteret. Idem *Philip. 1.* Misi, pro amicitia
qui hoc ediceret. pag. 98.

Malam rem abis hinc.

Aliter, Malam rem hinc ibis: quod uersui melius
conuenit. Legitur etiam in quibusdam uetustis, Ma-
lam in rem hinc abis? quod Goueanus recepit. Plaut.
Captiuis, 1 in malam rem. ludis me. Scen. 4.

Heri aliquot adolescentuli.

Apud Ciceronem lib. 18. Att. ita legitur, Heri ali-
quot adolescētuli coimus in Piræeū. Varro li. 7. de lin-
gua latina ad Marcellū sic dicit. Aut in extremū senæ-
tū totidē semipedibus adiectis fiat comicus quadra-
tus, ut hic, Heri aliquot adolescētuli coimus in Piræo.
sic

IN EVNVCH.

Sic enim legimus etiam in antiquo Rufini libro. Atque ita primus uersus & secundus erunt acatalectici, quanquam in Terentij libris & apud interpretem legatur, Piræo.

Idque adeo uisam, si domi est. pag. 99.

Libri meliores, & in his Palatinus, Ibo ad eum, uisam si domi est. In Heaut. Ibo, uisam si domi est. Plautus Bacchid. Ibo, uisam huc ad eum, si forte domi est. Bembus repetit uerbum, uisam: sed repugnat carmen. Georg. Fabricius.

Nisi quidquid est, procul hinc libet.

Citat hunc uersum Priscianus lib. 8. in quo, nisi, pro sed usurpatur. ut in Adelph. act. 1. sc. 2. Nisi quidquid est, uolo scire, atque hominem conuenire. Plautus in Sticho. Miror quid fiet, nisi ut periculum fiat, uisam quid uelit. Cicero epist. 1. lib. 13. Fam. Nec cur ille tantopere contendat uideo, nec cur tu repugnes: nisi tamen multo minus tibi concedi potest, quam illi, laborare sine causa. Scena 5.

Iamne erumpere hoc licet mihi. pag. 100.

Iam ne rumpere, legit Nonius Marcellus, ubi docet, rumpere esse retentum proferre, & diu tacite dicere. Nunc tempus profecto est.

Versus hic & sequens una cum superioribus duobus sunt trochaici octonarij catalectici. Alij omisso tempus, hunc fecerunt iambicum catalecticum una cum sequente.

Quo quò eam.

Id est, quocumque eam. In uetustis quibusdam est, quique

IN BVNVCH.

quiq; iam rogitando obtundat. Georg. Fabricius ex Palatino scripsit, quoq; eam, pro, & quò eam. Certe in libris antiquis sæpe, quoq; & quoquo inter se loci commutarunt.

Quid sibi hic uestitus quærit.

In quibusdam est, aut quid sibi, in alijs, quid ue: sed uersus neutrum patitur.

Nemo omnium est, quem ego magi' nunc.

Hoc amplius in libris fere additur, quàm te. quod apertum glossema est, nec in uersu locum habet. Alij qui id retinent, tollunt uerbum, uidere. quod tamen Interpres agnoscit. ne dicam, id quod maximum est. uersum ita non constare.

Quidam erat eunuchus. pag. 101.

si legas, Erat quidam eunuchus, tum prima syllaba ad superiorem uersum pertinebit, ut monet Eras.

Quod ego arripui.

Cicero libro 2. de Orat. Magistrum autem quem uellet eligeret, me quidē si audiret, L. Crassum, quod iste arripuit, & ita se facturum confirmauit.

Tacitus, citus audies.

Sic etiam Lolgius scripsit: in alijs est, tace sis, citius audies. quod Riuus probat.

Vt uestem cum illo mutem, & pro illo iubeam me illuc ducier.

Ita legitur hic uersus in uetere Veneto. in quibusdam est, cum eo, in quo nihil eliditur. Georg. Fabric. ex Palatino scripsit, iubeam me illò ducier.

F TERRANA

ANNOTATIONES

Terram intuens modeste. pag. 102.

Vel blanditur socio atq; amico suo Antipho: uel se miserum uocat Chærea, exultans letitia explendæ libidinis. In utroq; dicto ironia est. Prius probant exemplaria, alterum Interpres, qui ista omnia uult à Chærea pronunciari. Georg. Fabricius.

Paucae, quæ cum illam essent.

Muretus secutus illas editiones Interpretum, in quibus legitur hic eclipsin esse, uocem, puella, omisit, ut sit trimeter iambicus.

Continuo hæc adornant.

Hæc pluraliter pro hæ, inquit Interpres. Plautus *Mostellaria*. Madent in corde parietes, periere hæc opipidò aedes.

Iouem quo pacto Danaæ misisse.

Sophocles in *Antigona* de Danae, καὶ Ἰωὺς τὰ μὲν εὐερονε πύλας χρυσοῦ ἔχουσας. Et Iouis custodiebat foetum qui aureo imbri defluerat. De tota hac re lege *Victorium Variarum lect. lib. I. cap. 15.*

Fucum factum mulieri.

Eodem modo hic uersus legitur in *Goueani* libro, eamq; lectionem carmen approbat: sed in alijs libris, quæ hic prior, ibi posterior uersus pars est.

Ego uero illud feci.

Lege, Ego uero illud ita feci, ut sit octonarius.

Hæc dum mecum reputo.

Citatur hic locus à *Prisciano* lib. 9. ubi in omnibus libris antiquis magna consensione legitur, Hæc dum

IN EVNVCH.

*dum mecum puto. Sic infra, Dum hæc puto, Præterij
imprudens uillam.* pag. 103.

Deinde illam in lecto illæ conlocarunt.

Collocarunt è libris antiquis & Interprete repo-
suit Muretus: quod uersum postulare. Gla. etiã uidit.
Status quis esset.

Qui esset status, scripsit Riuus ex libris uetustis:
quod si retineas, initio nulla elisio fiet. et flabellũ hic
primam producit, ut apud Propertium 2. Et modò
pauonis caudæ flabella superba. Erant autem flabel-
la, quibus sibi uentulum faciebant æstate maxime in
publicum euntes mulieres, ut notat Georg. Fabri.

Pessulum ostio obdo.

Sic Heaut. act. 2. sce. 3. Anus foribus obdit pessu-
lum. ubi nota significatio. Quare facessat Rhodogis-
nus cum suo acumine. Mihi ostentatam tam.

In Palatino est, Mihi ostentatam, tantam, tam bre-
uem. Quare cum Interpres etiam agnoscat, tantam,
id plane addendum. & ostentatam, pro quo in qui-
busdam est, ostentam, recte retinetur, nec uersus id
respuit: in quo, mihi monosyllabum fit & absorbetur
& quarto loco est creticus.

Sed tanto ocius properemus.

Quod Riuus hic de personis censuit, id recte neg-
lectum in Georg. Fabricij libro puto, quocum faciunt
reliqui libri emendati. Actus 4. Scena 1.

Ita me dii bene ament.

Huius parue scenæ uersus in alijs libris tam con-

ANNOTATIONES

fuse leguntur, ut difficile sit de uersus ratione iudicare. Qua in re Glareanus laborauit. Muretus parua admodum mutatione uersus omnes fecit Iambicos octonarios acatalectos.

Rogat, illum admitti ut iubeat.

Ita scripsit etiam Goueanus: Nam, militem, hic inculcatum fuisse ratio uersus arguit: quamuis illud apud Interpretem etiam legatur.

Quia illa quæ cupiebat.

Lege, cupiebat, ut ultima syllaba ad sequentem uersum referatur.

Illa cum illo sermonem illico.

In alijs est, Illa cum illo sermonem occipit. In plerisque antiquis, in quibus uetus Venetus, legitur, illa cum illo sermonem illico occipit. ut non sit dubium quin aduerbiū sit retinendum, & uerbum ex Interpretatione irrepsit. Geor. Fabricius etiam nostram lectionem elegantiozem iudicat, propter ἡμετέρου & παρόμοιου.

Tun' in conuiuium illam?

Pronomen, quod initio ponitur, ab alijs prætermisum Goueanus reposuit ex Interprete, qui notat hæc ἐμφατικῶς dici, ut illud Virgilij, Cantando tu illum? Virgo autem de conuiuio abdicatur, ideo quod maiores nostri, ut scripsit Varro, uirginis acerbæ aures Veneris uocabulis imbui noluerunt. De Romanorum conuiujs lege quæ Athenæus refert ex Nicolai historia.

Sese illinc subducet.

Apud

ANNOTATIONES.

patri filiam: nam membra, quæ debilitavit lapidibus, fustibus, ferro: manus, quas contudit: digitos, quos confregit: nervos quos cōscidit, restituere nō potest.

Profecto nescio quid.

Hoc modo adducitur apud Priscianū lib 18. in Corbeiensi, estq; iambicus octo. acat. In alijs legitur, Nescio quid profecto, & est trochaicus catal.

Abi hinc quò dignu' es.

Georg. Fabricius ex Palatino scripsit, hinc. qui in dimensione cum Mureto & Goucano facit.

Vtinam sic sint, qui mihi male uolunt

Plautus *Asinaria*, Vtinam, male qui mihi uolūt, sic rideant.

Ego illum nescio qui fuerit pag. 108.

Figuratè pro, ego nescio quis ille fuerit. sic sc. ult. Scin' me in quibus sim gaudijs. Est autem figura Græca. Sophocles *Electra*,

καί τοι τοσοῦτόν γ' οἶδα καὶ μαιντῶ, ὅτι
ἀλγῶ πὶ τοῖς παροῦσι.

At qui scio tantum me, de presentibus

Quod doleo malis.

Quo abire ignauus ille possit.

Ita postulat iambicus octonarius, nisi in quo, nihil elidas. Nisi domum Forte ad nos redijt.

Hæc est ueteris Veneti lectio. Geor. Fabricius etiã, redijt, non redierit probat ex Palatino, exposcente iambico.

Scena 4.

At etiam restitas? Fugitiue prodi, pag. 109.

Assentior

IN EVNVCH.

Assentior Geor. Fabricio, ut distinguatur, At etiā
restitas Fugitiue? & singula uerba singula sequātur
maledicta. Nam apud Nonium quoq; ita adducitur,
Exi foras sceleste, at etiam restitas fugitiue?

Paulum si cessassem Pythia.

Paululum, quod in alijs est, senarium corrumpit.

Ita iam ornabat fugam.

Adornabat fugam, quod Interpres agnoscit, & in
libris antiquis, in quibus Palatinus, inuenitur, Glarea
nus non putat locum habere, nisi particula, iam, omit
tatur, sed Georg Fabricius mauult ultimam in, domi,
corripere. Adornare fugam est idem quod parare.
Cicero lib. 7. Att. Itaq; fuga quæ parabatur, repres
sa est. Quid ni? Py. o factum bene.

In alijs est, quid ni habeam? sed Goueanus putauit
elegantius esse, si uerbum habeam, intelligatur, quam
si exprimat, præsertim cum senarius id respuat.

Nostrarum nunquam quisquam uidit.

Nostrarum quisquā, dixit antiquè pro, quæquā, ut
scribit Priscianus lib. 13. Plautus Amphitr. Neq; no
strum quisquam sensimus cum peperit. pag. 110.

Ne comparandus hic quidem ad illum.

Apud Priscianum lib. 15. legitur. Ne conferendus
hic quidem cum illo est. Sed cum Terentij libris fa
cit Nonius et lex carminis. Præpositio ad, hic in com
paratione, ut apud Græcos πρὸς usurpatur. Plautus
Milite, Mars haud ausit dicere, neq; equiparare suas
uirtutes ad tuas. Nunc tibi uidetur fœdus.

ANNOTATIONES.

Aliter, Nunc eo tibi uidetur fœdus. sed senarius non patitur, ut, eò, addatur: quod Goueanus & Glareanus recte censuerunt tollendum esse. Nam etiam apud Nonium Marcellum, Nunc tibi uidetur fœdus, sine, eò, legitur.

Eò redigis me, ut quid egerim.

In uetere Veneto, & apud Interpretem est, quid emerim. cuius meminerunt Riuius, & Georg. Fabric. Respondeat. Ph. roga.

Erasmus notauit Iambicum esse pedum septem. Videtur aliquid superare in uersu. Glareanus expungit aduerbium, & legit, uenisti ad nos? Goueanus scripsit, Respondeat. rogo, uenisti hodie ad nos? negat.

Primum unde habes istam.

Si legas, Primum istam, quam habes, unde habes uestem? m, in quam non elidetur, ut iudicat Riuius.

Fraterne? Do. ita est.

Muretus addito uerbo, est, uersum perfecit, qui in alijs libris uacillat. Citatur locus à Prisciano lib. 15.

Nec, quis esset, unquam audieram dicier.

In libro Aldino hæc uerba omissa fuerunt. Itaq; Riuius cēsuit ea adulterina esse. Verū cū sint in omnibus antiquis, nulla causa est cur deleātur, præsertim cū negatio, Non, in sequente uersu locum nō habeat.

Etiam paululum, sat est. pag. III.

Aliter, etiam nūc paululum. sed trochaicus aduerbium non recipit, nec est in Goueani libro.

Et ea est indutus.

IN EVNVCH.

Manuscripta, eam est indutus. Priscianus lib. 18. legit, ea est indutus, & supra, Meam ipse induit. his enim duobus exemplis utrunq; dici probat, indutus uestem, & indutus ueste. Georg. Fabricius.

Etiam nunc non credis indignis nos.

Esse, quod in alijs additur, in uersu locum non habet, nisi in, credis, elidas s. quod fecit Goueanus.

Possunne ego hodie ex te exculpere uerum?

Pronomen, ego, Riuius ex manuscriptis addidit; & heus, in principio huius uersus à superiore elidunt, qui putant esse trochaicum, cum superior & hic & sequentes aliquot sint iambici octonarij acatalecti.

Quomodo hinc nunc abeam.

Aduerbum, nunc, Muretus addidit, quod Erasmus deesse uidit.

Quod scis nescis.

pag. 112.

Nescias, quod est in Palatino, non placet: est enim nescis, pro, nescieris. Plaut. Milite. Posthac etiam ille lud, quod scies, nesciueris.

Hac re & omni turba euolues te, & ili gratum.

Lege, euoluis, quod est antiquè positum pro euolueris: sequitur enim, feceris. Hoc Ad. Turnebo magistro nostro acceptum ferimus.

Aufer aurum hoc.

Georg. Fabricius addito pronomine, tu, ex antiquis legit, Tu aufer aurum hoc. Scena 5.

Neq; pes, neq; mens latis suum of. pag. 113.

Recte pedē nominat. Nam ut ait Plautus Pseudo.

F 5

Magnum

ANNOTATIONES.

Magnum hoc uino uitium est, Pedes captat primum.
Virgilius Georg. 2. Tentatura pedes olim, uincturaq;
linguam.

Videre, quàm dudum. Py. certe quidem tu pol.

In alijs, Videre mihi, quam dudum. sed uersus re-
pugnat: quare Goueanus & Muretus pronomen su-
stulerunt. Alacrior etiam Muretus, non hilarior bene
scripsit, quod Interpres probat.

Sine Cerere & Libero friget Venus.

Georg Fabricius scripsit, frigit ex Palatino. Ci-
cero li. 2. de Nat. Itaq; illud, quod erat à deo natum,
nomine ipsius dei nuncupabant: ut cum fruges Cere-
rem appellamus: uinum autem Liberum: ex quo illud
Terentij, Sine Cerere & Libero friget Venus.

Sed eccam ipsam uideo.

Verbum, uideo, quod est in libris antiquis, non est
omittendum in uersu, qui hic est iambicus octonarius,
ut huic, sit dissyllabum. Scena 6.

Credo equidem illū iam affuturum. pag. 114.

In uetere Veneto legitur, Credo equidem illum iam
affuturum, ut illam à me eripiat, quomodo Goueanus
scripsit, & trochaicus patitur.

Vsq; eò ego illius ferre possum ineptias.

Alijusq; adeo, legunt, & tollunt pronomen ego:
sed contra fidem librorum.

Ego iam dudum hic adsum. Georg. Fabricius ex
uetustis, pro adsum, scripsit, sum: & pro expectabam
expecto. sed uulgata lectio in uersu commodior est.

Scin.

IN EVNVCH.

Scin' tu turbam hanc propter te. pag. 115.

Rivius monet se alicubi reperisse, te propter. Legitur ita in libris impressis Prisciani lib. 18. sed in manuscriptis est, propter te. idq; iambicus octonarius catalecticus flagitat, in quo est creticus loco quarto. Ehem. Th. quid est?

Quaternarius postulat, ut ehem legatur, non hem. Goueanus scripsit, hem. Th. quid id est?

Et habetur & refertur à me Thais.

Ita citatur à Prisciano lib. 18. extremo. ubi exemplis Demosthenis et Isocratis, qui in nostro Corbeien si integra leguntur, docet græcos dicere, ἔχω σοὶ χάριν, & οἶδα σοὶ χάριν, ut latini dicunt, ago & habeo gratias. Quare nihil hic mutandum.

Cistellam Pythias domo effer.

Affer est in uetere Veneto. itaq; legit P. Victorius Variarum lect. lib. 2. cap. 3.

At at at. Th. num formidolosus.

At at at, quod nusquam in Terentij libris inueniebatur, pluribus locis restituit Goueanus. Glareanus etiam hoc loco id probat. Atq; ita opu' est.

Atqui, legitur apud Priscianum lib. 16. & in plerisque manuscriptis, atquin. quod si recipiatur, uersus erit iambicus. pag. 116.

Sed tu, quod cauere possis. Translata de Menandro sententia, cuius hi citantur à Stobæo senarij,

Εὐθεία μοὶ φαίνεται δηλωμένη,

Τὸ νοεῖν μὲν ὅσα δεῖ, μὴ φυλάττειν δ' ἃ δεῖ.

Apertane

ANNOTATIONES.

*Apertam stultitiam equidem esse iudico,
Videre quid ex re sit, sed non cauere idem.*

*Volo ego adesse hic aduocatos nobis in turba
Georg. Fabricius, cum in manuscripto inuenisset
geminatum, mane, mane, quod est etiam in uetere Ve-
neto, hoc recepit, & pronomem, nobis, sustulit.*

See. 7. Male multabo ipsam. pag. 117.

*Petrus Victorius ex libris antiquis legit, male mul-
tabo ipsam: quomodo in Palatino scriptum inuenit
Georg. Fabric. Plautus Mostellaria, Sed eo magis cau-
to est Opus, ne, huc exeat, qui male me multet.*

Peniculon' pugnare, qui istum huc portes.

*Aliter, qui istunc huc portes; quomodo esse in an-
tiquis scribit Georg. Fabricius: ut sit primo loco ana-
pæstus propter, gn. Erasmus elidit d in quid.*

Qui abstergerem uulnera.

*Abstergerem hic est secundæ coniugationis, et pe-
nultimam producit. Est enim quaternarius iambus,
qui stare non potest, nisi penultima abstergerem pro-
ducatur, auctore Prisciano lib. 9.*

Solus Sannio seruat domi.

*Sic Plautus Aulularia, Redi nunc iam intrò, atq;
intus serua. Sta. Quippini ego intus seruë, an ne quis
ædes auferat? Idem Mostellaria, Foris ambulatis, na-
tus nemo in ædibus seruat. Quibus locis confirmatur
hec Terentij locutio, quam uulgo mutauerant.*

Idem hocce Pyrrhus factitauit. pag. 118.

*Georg. Fabricij coniectura, qui putat à Terentio scri-
ptum*

IN EVNVCH.

ptum fuisse, Dicm hoc iam Pyrrhus factitavit, à uero non longe abesse uidetur. quare illius hic studiosos ad monere uolui.

Omnia prius experiri uerbis, quàm armis.

Ita scripsit Muretus ex uetere Veneto & libro manuscripto Bernardini Lauredani. Quare cum sine illo uerbo uersus claudicet, miror id à Riuioreiectū esse, praesertim cum sententiam quoq; iuuet: sic enim Menelaus apud Libanium Sophistā, ut ipse notauit, πρῶτον μὲν ἢ τὰ δίκαια τῷ λόγῳ πρῶτον λαμβάνειν, ἀλλὰ μὴ τοῖς ὀπλοῖς ἐπιπηδᾶν ἄνδρω πινώτερον δὴ τῷ θεῷ. id est, Primum experiri uerbis ius suum obtinere, & non armis irruere, humanius profecto est. In quibusdam antiquis pro, uerbis, est, consilio: quod etiam retineri potest, ut legatur, Consilio omnia prius experiri, quàm armis sapientem decet.

Nunquam accedo ad te, quin abs te abeam.

Versus est iambicus octonarius acatalectus, quō hoc modo legitur in uetere Veneto, & apud Priscianum lib. 17. in omnibus libris. Alij scribunt, Nunquā accedo, quin abs te abeam doctior, & faciunt trochaicum catalecticum.

pag. 119.

Quid cum illo ut agas?

Causam quaerit, cur eum sibi ante oculos adduxerit. In alijs hæc Thaidi tribuuntur: quibuscum facere uidetur Interpres.

Nisi ui manus eripi.

Georg.

ANNOTATIONES

Georg. Fabricius cum in Palatino inuenisset, nisi si ui mauis eripi: putauit ablatiuum omittendum esse, ac scripsit, nisi si mauis eripi.

Faciam, huius loci, dijq;

Lege, Faciam ut huius loci: est enim iambicus octo narius acatalectus. in quo dij, pro diei more antiquo dictum est. Sic Virgilius Aen. 1. Munera letitiamq; dij. quod imperitiores Dei legunt. Plura Gelli. lib. 9. cap. 14. Hic furti se alligat.

Plautus Rudente, Nam illic cum seruo si quo congressus foret, Et ipsum sese & illū furti astringeret.

Iam dimitto exercitum. pag. 120.

Hoc Cicero in orat. pro Deiotaro ita imitatus est, Quid postea? an Deiotarus re illo tempore non perfecta, continuo dimisit exercitum?

Iam dudum est animus in patinis.

Poeta hic seruiuit mirifice personæ coqui, qui inuitus in prælium abductus fuerat: mente enim in culina restiterat, ubi artificium ipsius ualebat. Idem prolatum fuit ab Alexide, cuius hi senarij leguntur apud Athenæum lib. 1.

ὣς ἐστὶ κατακῆθαι πρὸ δείπνου συμφερόν:
οὔτε γὰρ ὑπνῶ δῆπρθερ οὐδ' ἐν ἄν λάβοι,
οὐδ' ἄν λέγη τις οὐδαμῶς μάθοιμεν ἄμ,
ὁ νοῦς γάρ ἐστι τῆς τραπέζης ὀλησίον.

Accumbere ante cœnam quanta calamitas
Est, cum nec ullum certe somnus opprimat,

Nec

IN EVNUCH.

Nec intelligere queamus si quid dicitur:

Namq; animus haud ita longe tunc à mensa abest.

Act. 5. sce. 1. Quid is obsecro ad nos? pag. 121.

P. Bombus hoc modo legit et distinguit, Quid? is obsecro ad nos quamobrem adductus est? Particula, aut, quam alij addunt, in senario locum non habet, & recte omittitur.

Ouem lupo commisti.

Commisti, pro commisisti senarium postulare Geor. Fabricius monuit. Goueanus & Glareanus retinent, commisisti, & legunt, Lupo ouem commisisti. Plaut. Pseudolo, Malis lupos apud oues linquere, quã hos domi custodes. Cicero Philip 3. O præclarum custodem ouium, ut aiunt, lupum. Plura Erasmus.

Quid hominis illic est.

Illic pro ille hic corripitur. uel potius lege, quid illic hominis est, ut legitur in uetere Veneto. In sequente uersu Erasmus putauit, tace geminandũ esse, idq; Riuus secutus est: sed Muretus aliter uersum restituit.

Quid illi facies stulta?

Ex Prisciani li. 17 legendũ, Quid illo faciemus stulta? & est creticus loco quarto. In Palatino est etiam illo, pro illi. Sic Heaut. act. 2. sce. 2. Quid illo facias? Pomponius Pracone posteriore, Neq; illo quid faciam scio. Triplici modo genus hoc effertur. Cum datiuo, Cicero pro Cæcina, Quid tu huic homini facias? Cũ ablatiuo antiquè Plautus Milite, Quid illa faciemus concubina, quæ domi est? Additur etiam nonnumquam aliqua ex præpositionibus, cũ uel de. Geor. Fab.

Th. non

ANNOTATIONES

Th.non.Py. tum quæ eius confidentia.

Sic etiam Goueanus recte: nam ut, non est, legatur.
Senarius non patitur. Scena 2.

Ego me in pedes, quantum queo. pag.122.

Legitur etiam, egomet in pedes: quæ uarietas apud
hunc auctore frequens est, meminitq; eius hic Riuus.

Credin' te impune habiturum? pag.123.

In alijs, Credin' te impune abiturum? ego cur hoc
maluerim, in causa est, quod infra quoq; Terentium
ita locutum uideo, Siquidem istuc impune habueris.
Muretus.

Vnam hanc noxiam mitte: si aliam unquam.

Georg. Fabricius legit ex Palatino, Vnam hanc
noxiam Amitte, si aliam admisero unquam, occidito:
quam lectionem in suis manuscriptis libris inuenit
etiam Riuus. Plautus Mostellaria, Tranioni remitte
quæso hanc noxiam.

Paululum quiddam. Py. eho paululum.

Erasmus putauit uersum non constare, nisi paulu-
lum, legatur, itaq; Goueanus scripsit. Verum diminu-
tiua pertinent ad crimen eleuandum. & uersus con-
stat, in quo tertio & quinto loco est creticus, ut res-
te Glareanus censuit.

At tu indignus qui faceres tamen.

Facere contumeliam ante Terentium dixit etiam
Plautus Asinaria & Bacchid. Verum Ciceronis æta-
te nemo sic loquebatur; cuius ipse locuples testis est
Philip. 3. pag.124.

IN EVNVCH.

Tum pol ab isto tibi hera.

In antiquis fere est, quomodo Lolgius scripsit, Tum pol tibi ab isto hera: sed uersus ita non constat, nisi aut post, cauendum, addas, esse, quod est in uetere Veneto: aut, istoc, legas, quod in quibusdam inuenitur.

Nihil tibi quidquam credo. Th. desinas.

Optatiuus uel subiunctiuus pro imperatiuo usurpatur, desinas pro desine. Priscianus lib. 18.

Quid? ah uolet, certo scio.

Ita haec distincta sunt non solum in Mureti libro, uerum etiam in eo quem à Lolgio emendatum Paulus Manutius impressit.

In cognoscendo tute ipse aderis.

Georg. Fabricius addito aduerbio loci legit, tute ipse hic aderis, & scribit praepositionem, in, à fine uersus antecedentis absumi. pag. 125.

Optime. adest ipse frater.

Sic etiam Goueanus. In alijs est, Adest optime ipse frater. in quo Erasmus & Glareanus putant primam syllabam ad uersum praecedentem referendam. quam quam potest esse creticus loco secundo.

Scena 3. Bene aepol narras. pag. 126.

Aepol scribendum esse putat Goueanus: alij, ede= pol, prima correpta hic & alibi scribunt, leguntq;.

Vide ut otiosus sit.

In uno ex manuscriptis, Viden' ut otiosus it. ipso enim incessu securitatem quandam seruulus praese ferebat. Georg. Fabric. Scena 4.

G Que

ANNOTATIONES

pag. 127. Quæ dum foris sunt, nihil videtur.

Petrus Victorius Var. lect. li. 9. cap. 15. similem locum apud Aelianum obseruauit, ubi Chremes insimulans studium, artemq; meretricum, inquit καὶ λάθρα μὲν ἀλλ' ὄσι πάντα, καὶ κατὰ πίνυσι ὑπὲρ τῶν ἔργων σέβας τῶν ἰμ' ἀγρῶ παρόντων δὲ ἰμάδω ὠραῖζονταί. id est, Clam excutiunt & deuorant omnia supra operarios, qui ruri opus faciunt: presentibus nobis cōpositæ & elegantes sunt. Quor' ad id ex iure hesterno.

P. Victorius citat, ex iure externo. quod si, ut puto, in libro antiquo Politiani inuenit, negligendum non est. Eo enim inopia meretricū significantius exprimitur, cum ius etiam foris & aliunde sumendum sit.

Scen. 5. Pro deum fidem. pag. 128.

Trochaicus est hypercatalecticus, cū reliqui sint catalectici. Erit hic etiam catalecticus, si aut, pro fidem deū, legas, ut deū in unam syllabam contrahatur, aut tollas fidē. quod sæpe irrepsit, ut in And. act. I. sc. 5.

In quem exempla fient.

In quē, pro in quo, auctore Prisciano li. 18. Exēplalati ni pro maximis grauiſſimisq; pœnis dixerūt: quæ ideo adhibentur, ut cæteri à similibus peccatis metu cognite pœnæ deterreantur, seu ut Plato in Gorgia scribit, ἵνα ἄλλοι οἱ ὀρώντες πάχοντα φοβούμενοι βελτίους γίνωνται. Gel. li. 6. ca. 14. pag. 129.

Conligauit? hem. In alijs, hem, Conligauit? atq; ita hem, extra metrum est, ut notauit Erasmus.

Nunc minatur porro sese id.

IN EVNVCH.

Legitur etiam, minuitur. οὕτω δὲ εἰς ἀλόγους μοί-
 χους ἢ κίζοντο. ῥαφανίδας λαμβάνοντες καθίεσαν
 εἰς τὸν περικτὸν τούτων, καὶ πᾶσι μόνις αὐτοῦ,
 τέφρα δερμὴν ἐπέπασσον, βασιάνους ἰκανὰς ἐργα-
 ζόμενοι, ut scribit Interpres Aristophanis νεφέλαις.

Ne neq; illi profis, & tu pereas.

Ita recte ex uetustis emēdauit Riuus. Neq; hic pro,
 & non, ponitur semel, contra Asconij sententiam, qui
 scribit, neq; semper postulare ut rursus inferatur. At a
 Sulpicius ad Ciceronem, Si istic affuissem, neq; tibi
 defuissem, coramq; meum dolorem tibi declaraf-
 sem. & Cicero ad Attic. epistol. 17. lib. 1. Idēq; neq;
 amoris mediocris, & ingenij summi ac sapientie iu-
 dico. Eadem ratio est apud Græcos: quod qui non ani-
 maduerterunt, corruerunt locum illum Xenophon-
 tis in Oeconomico, ubi Socrates, πᾶσας μὲν δὲ τὰς
 ἐπισήμας οὔτε μαθεῖν οἰόντε κμῖ μὲν δόκει, συναπεδο-
 κιμάζομεντε τᾶις πόλεσι τὰς βανχυσικὰς καλε-
 μινὰς τέχνας. Ita enim recte est in manuscripto, &
 apud Stobæū, ut docebo cū Xenophontis scripta emē-
 data in apertum referam.

pag. 130.

Tu isti narrato ordine, vt factum fiet.

Ita Terentius & Plautus passim locuti sunt, itaq; po-
 stulat trochaicus catalecticus. Riuus ex antiquis le-
 git, Tu isti narrato omnem ordinem. sed ita de tro-
 chaico fieret iambicus acatalectus. Scen. 6.

Lach. Par. Lachetis nomē nō est in uetustis, sed tan-
 tū senis, ut notauit Geo. Fa. idēq; agnoscit Interpres:

ANNOTATIONES
Quid est quod trepidas?

Georg. Fabricius ex antiquioribus emendat, Quid est? quid trepidas? satis ne saluè, dic mihi? Legit eodem modo Interpres, qui similem locum ex Plauti Trinummio adducit. pag. 131.

An in astu uenit?

Eadem uoce usus est & M. Tullius in 2. de legib. Vestri Attici, prius quàm eos Theseus demigrare ex agris, & in Astu, quod appellatur, omnes se conferre iussit, & cet. quæ Plutarchus in uita Thesei exponēs inquit, σωώκισε δὲ τὴν ἀττικὴν κατοικοῦντας εἰς ἓν ἄστυ, id est, Coegit omnes Atticæ incolas in unam urbem, siue astu.

Sed istud, quidquid est, primum expedi, lege. Cesson' huc intro irrumperè?

In alijs, in quibus legitur, cesso huc intro irrumperè uersus non plane constat. quod cum Erasmus animaduerteteret, putauit pro, reliquom, legendum esse, relictum. Nonius Macellus legit intro rumpere, quo modo est in uetere Veneto, & alijs quibusdam antiquis.

Quamobrem insigne aliquid faceret ijs: nunc.

Ita emendauit Bembus, cumq; secutus Riuus. Greci dicunt, τῶν ἄλλων πρὸς φάσεως δέομεν & νῦν ταύτην ἔλαβε. Scena 7.

Mihi solæ ridiculo fuit. pag. 132.

Sole, datiuus antiquus est pro soli. atq; Cicero pro Tullio, unæ rei, dixit pro uni, auctore Prisciano. In fine

IN EVNVCH.

fine uersus, scibam rectius legitur, quam sciebam.

Non pote satis narrari, quos ludos

In alijs est, Non possum satis narrare. in uetere Veneto, Non satis potest narrari: quod Georg. Fabricius se in omnibus antiquis inuenisse testatur. Pote ueteres dixerunt, quod posteriores, possibile. quod hic agnoscit etiam Glareanus.

pag. 133.

Ehem quid dixti pessuma.

Ehem flagitat uersus, nisi cum Goueano legas, Hem quid dixisti.

Tu iam pendebis.

Id est, uapulabis. Horatius lib. 2. Epist.

Semel hic cessauit, & ut fit,

In scalis latuit metuēs pendētis habena. Vbi Acron notat Romanos seruos suos suspensos ad trabem flagellasse. Plautus Casina, Nulla causa est, quin pendentem uxor uirgis uerberes

Scena 8.

Quid nunc? qua spe.

pag. 134.

Huius scenæ uersus, quos alijs faciunt trochaicos catalecticos, Goueanus & Muretus ita collocarunt, ut sint iambici octonarij acatalecti. Certe primus, in quo libri ueteres habent inceptas, itemq; secundus et quartus iambos habēt, ut trochaici esse nō possint.

Qui minus huic, quam Hercules seruiuit.

Lucianus in Dialogo de scribēda historia, de Hercule ita inquit, ἐωρακέναι γάρ τῶς σε εἰκὸς γούρα μένον, τῆ Ὀμφάλῃ δὲ λείοντα, πάνυ ἀλόκιστον σκευὴν ἐσκευασμένον; ἐκείνη μὲν τὸν λέοντα αὐτὸς

ANNOTATIONES.

περιβεβλημένω, καὶ τὸ ξύλον ἐν τῇ χειρὶ ἔχοντα,
ὡς ἡ ἀκλέα δὴ δὲν οὐδὲν, αὐτὸν δὲ ἐν κροκωτῶ καὶ
πορφυρῇ διέειο ξοίνοντα, καὶ παλιόμνον ἕως τῆς
ὀμφάλης τῶν Ἰωνδῶν. Credibile est te uidisse alia-
cubi Herculem, qui Omphalæ seruiret nouo admo-
dum & inusitato ornatu: ita ut hæc leonis pelle ami-
cta clauam in manu gestaret, nō secus ac si Hercules
esset, ille in crocota & ueste purpurea lanam tracta-
ret, & ab Omphale sandalio uerberaretur. Lege præ-
terea Victorium in Varijs lectionib. lib. 14. cap. 15.

See. 9. Qui tam subito tot congruerint.

Lege, cui tam subito tot congruerint commoda.
Pro congruerint, in plerisq; antiquis est, contigerint:
quod annotauit Riuus. pag. 135.

Audin tu illum, quid ait?

Ita postulat uersus, & sic Goueanus scripsit. In ue-
tere Veneto & alijs quibusdam antiquis totus uersus
ita legitur, Ita me dij ament, bene factum. Gn. Audin'
tu, hic quid ait? Ch. tum autem Phædræ. quam lectio-
nem Glare. probat. Visam domum.

Georg. Fabricius notat legi etiam posse, uisam do-
mi. quod ipse in manuscripto se inuenisse, & Glarea-
nus testantur.

Aut quem laudem maxime?

Sunt qui particulam, quem, omittant, propter uer-
sum, opinor. quem à præpositione, sine, male incipi-
unt, cum ea ad præcedentem pertineat, ut est in libro
Goueani & Lolgij. Quem, absq; detrimento sententia
præter-

IN EVNVCH.

praetermitti non potest.

pag. 136.

Dij uestram fidem, incredibilia.

Nouae scenae in uetustis initium. Mihi uidetur posse cum reliquis coniungi, ait Georg. Fabric.

Præsto est. Ph. gaudeo.

In alijs est, præsto adest, eoq; uersum claudunt, quem uolunt esse trochaicum octonarium catal.

Nihil est Thaide hac frater tua dignius.

Hunc uersum quidam sine causa mutare uoluerunt: quod nescient uocem, nihil, etiam producta posteriore syllaba enitiari. Exemplum autem est & apud Ouidium, Morte nihil opus est, nihil Icarotide tela. Muretus. Ut hæream aliqua in parte tamen.

In alijs est, tandem: quod Interpres ait non esse ad uerbium temporis, sed nunc saltem significare.

Quoduis donum præmium à me optato.

Hec uera est lectio. Menander.

Εὐξαι τὶ βούλει, πάντα σοὶ γυνήσομαι.

Elige quod optes, optata feres omnia.

Ouidius sæpe & uariè hanc sententiam effert. In 14. Metamorp. Elige ait uirgo Cumæa quod optes, Optatis potiere tuis. Rursus. 5. Fasto. Si quid fert impetus opta, Omne feres. Item II. Meta. Nec tempora perde precando, Quod petis omne feres. Georg. Fabricius.

pag. 137.

Si in platea hac te offendero post unquam.

Ex glossemate aliquo in ordinem uerborum Terentij defluxerant uoces duæ, nihil est: quas cum alijs de causis

A N N O T A T I O N E S

tum quia uersum manifesto corrumpebant, Muretus sustulit. Est autem particula, quod, ita posita, ut in illo Plauti,

(mian

Quod ille gallinam, aut columbam se sectari, aut si dicat: perijstis, nisi usq; ad mortem multatis mak.

Et in illo Terentij supra, Sane, quod tibi nunc uideatur esse, hic nebulo magnus est. Vbi Interpres omnino hanc lectionem agnoscit, & exponit, non est quod dicas mihi. Tale est illud Ciceronis in Pisonem, Nam quod uobis iste tantummodo improbus, crudelis, olim furunculus. & cet.

Tu concede paulum istuc Thraso.

Paululum, hic & septimo uersu post, in plerisque libris inuenitur: sed ratio trochaici postulat, ut paulum scribatur utroq; loco.

Principio ego uos credere anbos.

Hæc lectio est in libris antiquis, & olim impressis. Quidam legunt, Principio ego uos anbo credere hoc mihi uehementer uelim. Terentius hunc accusatiuum utroq; modo extulit, ut probat Chirifius.

Neq; tu istum metuas ne amet mulier.

Versum hunc, qui in alijs libris nec trochaicus nec iambicus est, Goueanus restituit: cuius iudiciũ in his rebus libenter sequimur. pag. 138.

Accipit hominem nemo melius.

Palatinum, Accipit homo nemo melius prorsum: quam lectionem etiam in antiquo Seruij codice inuenit Geor. F. brianus Aen. 3. Accipere hic est inuitare
facillime

IN EVNVCH.

facillime atq; ampliter, & ut græci dicunt, ἑστὶν ἡ
 γαμικῶς Plautus Pseudo. Magnificè uolo summos
 uiros accipere.

Ch. idem arbitror.

Potest etiam addito pronomine legi, idem ego ar-
 bitror. quod in libris Chærea tribuitur, cū interpres
 hoc à Phædria, superiora à Chærea dici aperte in-
 dicet.

Hunc comedendū & deridendū uobis præbeo.

Quia facile suspicor, fore permultos, qui me à
 peruulgata huius loci lectione recessisse mirentur:
 iccirco hanc emendationem meam diligenter mihi
 constituendam, ac constabiliendam puto. ante me igi-
 tur ita in impressis pene omnibus legebatur:

Hunc comedendum, & deridendū uobis propino.
 atque ego mirabar equidem, qua ratione dictū esset,
 propinare aliquem comedendum: cum in ipso propi-
 nandi uerbo, bibendi sit, non comedendi, significatio.
 nam si solū illud alterum fuisset, poterat fortasse ita
 dictum uideri, propinare aliquem deridendū, ut apud
 Demosthenem, πρὸ πίνευ τὴν ἐμάδα. certe quidē,
 comedendum propinare, satis lepide dici non posse
 opinabar. uiderat hoc nescio quis, qui libros Sebastia-
 ni Gryphij, anno M. D. XLIII. impressos, corre-
 xerat. itaque in illis scriptum reperias:

Hunc comedendum, & bibendum uobis propino.
 at eum oportet ualde imperitum dimetiendorum uer-
 suum fuisse: profecto enim, si aliquid in hoc genere
 G 5 ualuisset,

ANNOTATIONES.

uulisset, poterat digitis, ut ille ait, et aure deprehendere, multum, ea mutatione facta, ad legitimam uersus mensuram desiderari. mouebat ipsa me quoque metri ratio: propino enim breuem habet primam syllabam, longam secundam. Martialis:

Quod nulli calicem tuum propinas,
Humane facis Herine, non superbe.

ergo si quis id uerbū retineat, erit iambus in trochaico uersu: quod ita absurdum est, ualde ut mirer, quid adducere potuerit insigniter eruditum hominem Camerarium, ut affirmaret, id interdum fieri posse. neq; tamen quicquam hoc loco mouere ausus essem sine ueterum librorum testimonio. quatuor, cum hæc scriberem, ad manum habebam calamo exaratos libros in ijs omnibus scriptum erat:

Hunc comedendum & deridendum uobis præbeo. itaque sustinendam amplius sententiam non putauit: sed, omni dubitatione remota, reponendum id uerbū, quod & orationis concinnitas, & metri ratio, & tot librorum ueterum consentiens auctoritas comprobaret. ac fieri fortasse possit, ut quispiam, ne hæc emendationem recipiat, Donati interpretatione moueatur, qui hoc uerbum explicans, Facete, inquit, dixit, ut parasitus, & quasi de conuiuio loqueretur. ita enim legendū est. sed eam ipsam si quis accurate consideret, uidebit, ad præbendi nihilo minus, quàm ad propinandi, uerbum posse accōmodari. præbere enim apte admodum in epulis conuiujsq; dicitur. Cicero